Sic bonus esto bonis ne te ma
la dampna sequant. Ceterum
amico non onera imponenda in
congrua ne forsitan pdat. Vñ
Macrobius in li. saturnalium
Ita amicū habeas vt inimicum
posse fieri putes. Et Salustius
Veros inqt amicos neqz āmis
cogere neqz auro parare queas
sed officio et fide parantur cum
quibꝫ amicis breues racōes lō
gas amicicias habere optet. Ex
ordiū autē amicicie est bene lo
qui. Et principium inimicicie
maledictio est. Amicus eñ cito
amittitur et raro acquirit. Hec
Socrates. Ceterū yconomicus
bona que possidet prudenter di
stribuere debet. Vnde maior in
in ꝯseruandis rebꝫ qꝫ in repan
dis adhibenda est cautela. vt
ponit Cassiodorus epist. xxxiij
Vnde Claudianus in maiori vo
lumīe. Plus est eñ seruasse q̄
situ qꝫ quesiuisse nouum. Vnde
phs quidā dictus domas. Ami
co inquit me rogante si dedero
pecuniā mutuo et ipsū ꝛ pecuniā
pdo quod verꝫ est apud auaros
Itaqz bona discrete sunt distri
buenda. verūtamen qui mutuo
capit reddere gratis debet. Vnd
ex pueribꝫ sapientum colligit qꝫ
fraus est accipe quod non possꝫ
reddere. Et Ambrosius in libro
de thobia. pauptas inqt non
habꝫ crimen sed debere verecūdꝫ
est. et non reddere verecundius

Et subdit. Si diues es nullam
paciaris petendi necessitatē. Si
paup es soluendi ꝯsidera diffi
cultatē. Vnde Sen. ii. de bene
ficijs. pmo inqt docendi sunt q̄
libent reddere volunt quia si be
neficia gratis collata reddenda
sūt: multo forcius mutua. Hijs
autē sꝫmonibꝫ mutuare non di
suadet nisi non amicis aut hijs
qui reddere nolūt. Vnde Aug.
li. de doctrīa xpiana docet ami
cis succurrendꝫ. Cum inquit om
nibꝫ pdesse non possis. hijs po
tissime succurras qui tibi tem
pore sue optunitatis quadā sor
te iunguntur quia sicut amicis
bona propria mutuo vel dono
sunt distribuenda :.

Explicit tractatus scdus
primi libri Sophilogij :.

Incipit tractatus primus
secundi libri in quo trac
tat de amore virtutū. Et
primo quō virtutes sunt
naturalit appetende Capi
tulum primum

Virtus medicina est
corporis piter et ani
me. virtutesqz appe
tere vnicuiqz natu
rale est. Cuius libet
igitur studium p adipiscendis
virtutibꝫ debet applicari. Vnde
Boecius li. iij. psa ij. de ꝯsola.

Omnis inquit mortaliū cura | q̄ multiplicium studiorꝫ labor exercet | diuerso quidem calle ꝓcedit. | sed ad vnū tantū beatitudinis finem nititur ꝑuenire. | quo quis adepto | nichil vltra desiderare queat. | Est eñ cuncta inter se bona ꝯtinens. | Hoc enim bonum medio virtutis adipisci potest. | quod multi credentes obtinere. itinera immus virtuosa secuti sunt seu sectati. Vnde Aug. de ci. dei narrat qualiter phy q̄dam | suū finem in voluptate cōstituerunt vt Aristippus | Alij in v̄tute vt Antistenes. | Alij in sensibꝰ corpis. | Omnes tamen aut assensu naturali defecerūt. | aut bonū a virtute appecierūt | Nam virtus sua dignitate animū trahit. | sicut arbor diligitur ꝓpter fructum. vt ponit tullius in rethorica p̄ma Nam omnia honesta ꝯcordāt racōi. i q̄t Aristo. in Ethica noua. Et q̄ntilianus de oratoria institucōe li. i. Nichil inquit potest placere | quod non decꝫ | sicut voluntati non corrupte. | bonum eñ appetere est. Vnd Sen. ad lucillū ep̄. xlvij. Omne inquit honestum potest esse quod non est liberū. Et li. de beneficijs iiij. Rerū honestarū p̄cium in ipsis est. Et in suo edipio vbi inq̄t. Turpis est medicina que sanari piget. Ex quibꝰ ꝯcludit̄ | q̄ mens humana virtutes naturaliter appetit. Vnde Tullius li. ij. de officijs. Id ipsū quod honestum decorūqꝫ dicimus ꝑ se nobis placet. | animosqꝫ omniū natura sua ꝯmouet. Idem ponit li. iij. quia sic natura id petit quod honestum est | aut saltē videt̄. | Si autē iudiciū fallit | hoc peccatū agit | Vñ Tullius li. de paradoxis. quod inquit honestum est id solum esse bonum Stoyci testātur. | Vnde Hecaton stoycus. Omne inquit honestum in arduo est | quia sicut mens ādescit vt quod honestum est habeat | cuiusmodi est virtus. teste Tullio in libro de amicicia. | Nichil est v̄tute amabilius. | nichil quoqꝫ magis allicit ad diligendꝫ | Nā ꝓpt̄ v̄tutē et ꝓbitatē si eos q̄s nūq̄ vidimus diligamus. | oīo igit̄ v̄tus amabilis Nempe ipe tullius in rethorica p̄ma. virtus inq̄t est habitus aīe | iudicio racōis ꝯsentaneus. Et ibidē. v̄tus est habitus a quo q̄s bonus existit | et opus suū bonum reddit | Vñ Aris. ij. ethicorꝫ. v̄tus ē q̄ hñtē ꝑficit | et opus eius bonū reddit. Et tul. in li. de legibꝰ. v̄tus ē recta racō. Et li. de fine boni et mali. v̄tus ē ꝯformis racōis. li. qꝫ de officijs p̄mo. v̄tus est per quā laus in actione ꝯsistit. Ipsius autē virtutis comes est inuidia. quia virtuosis multi inuidēt | Vñ Affricanus. v̄tus emulos ꝯpauit. | inq̄t tul. in ētho. ij

Nichilominus virtus oīa vīcit
qm̄ virtuti oīa parēt. vt ponit
salustius in catilinario et p vir
tutē opus reddit. facile. resq;
p̄us apparēs īpossibil' redigit' pos
sibilis vt fertur dixisse ypocrates
in suis exhortacōibus narrante
Calcidio in ꝓhemio super thy
meū platonis. Sapiens virtu
tes querat p quas obliuisci po
terit dampnoꝝ que gessit Vnd
Sen. ad lucillū episto. lxxiiij.
Quādiu mq̄t virtus salua fue
rit non sentiens quis abscesse
rit Nam ira cupiditas pīcula p
virtutē p̄tereunt. Et idē Sen.
Nulla inquit virtus latet et si
lateat non est ipsius dampnū
Veniet em̄ dies qua publicabi
tur. Vnde idem Sen. de matu
ra morte. Vna mq̄t res est v̄tus
que nos in immortalitatē donare
potest et pares facere dijs. per
virtutē em̄ homo sapiens fieri
potest. Vnde Lactancius li. de
falsa sapiencia. Virtus mq̄t cū
sciencia couiuncta sapiencia est
Nimirū ergo si virtus iuxta
ꝓpleuma appetenda est :.

¶ Quō natura capit v̄tutes
Capitulum scd̄m

Virtutes nature mnatū
est suspicere. Vnd Aris.
li. p̄mo ethicoꝝ. Neq;
inquit a natura nec p̄ter natu
ram fiunt virtutes sed mnatū ē
nobis p asuefactionem recipere
Ex ipsis em̄ similibꝰ actibus
fiunt similes habitus. Vnde ꝓ
sper in li. epigramatū nos hor
tat' dicēs. Ad patriā vite de noc
tis valle vocati. Virtutū gradibꝰ
scandite lucis iter. Omnis vir
tutū semp substancia salua est
Inuitus xp̄i munera nemo rapit
Rursus Ganfredus in sua poe
tria noua. Sectemur inquit
honesta et mala vitemus quia
v̄tus optīa reꝝ. pessima res vi
ciū nichil eq̄ pniciosū. Et Iu
uenal' li. iij. Nobilitas inquit
animi v̄tus ē. Quis ergo v̄tuo
sus fieri non desiderabit. Nam
teste maximiano fuluo. virtus
p̄ciosior auro ē nec putrescit sz
in aduers crescit ipsa v̄tus. vt
mq̄t Lucanus li. iij. Si ergo v̄
tutis amator esse cupias. attē
de qm̄ virtus nichil aliud ē nisi
exemplar honesti. mq̄t Lucan.
li. ix. Nempe v̄tus ridet in ad
uers. Studete ergo vnusquisq;
in v̄tutibꝰ habūdare vt in se ha
beat qd̄ in alijs amat. ꝓut ex
ꝓū. sapientū edocet' Virtus em̄
ad vitā btāz pducit. Vn̄ tul. li.
i. de legibꝰ. Virtus mq̄t ē pfec
ta oracō q̄ cēte ī natura ē. itaq;
p̄stabilius hāc natura petit. q̄a
ꝯstat nos ad iusticiā esse natos
Virtus em̄ aīos natuā sua ꝯmo
uet. mq̄t tul. li. de offi. Reuerā
multomagis ē s̄m naturā ꝯmuī
tas iusticia et libtas q̄ cupidi
tas et voluptas. Nichil enim
s̄m naturam est sicut humilitas

Hec tullius li. iij. de officijs Si
ergo laudabile est naturā ymi
tari Nunqd virtutes habere de
siderandꝫ est. Unde idē tul. li. de
amicicia. Illos inquit viros bo
nos appellandos putemus qui
assequūt̄ q̄tū homines possunt
naturā optimā bene viuēdi du
cē. Et q̄ntilianus de oratoria
institucōne li. i. Omnia inq̄t q̄
ars ꝯsumauerit certū est a na
tura iniciū duxisse Nob̄ igit̄ ad
virtutes sūt q̄dam semina na
ture ꝯcessa eciā ante q̄ doceam̄
Si em̄ in virtutibꝫ foēt anxie
tas ꝛ crimibꝫ īsistere solū delec
tabile esset fortassis virtuosus
fieri penosū fieret et bn̄ agendi
excusatio p̄beret̄ Sed in virtu
tibꝫ gaudiū p̄fectū habet̄ et ho
mo ex ꝯdicōe sue nature ad ho
nesta ducitur. nullatenus ergo
excusat̄ Unde Sen̄. ad lucillū
Habꝫ inq̄t hoc optimū in se ge
nerosus aīmus q̄ ꝯcitat̄ ad ho
nesta. magnarū rer̄ species ad
se vocat et attollit. Docilesqꝫ
natura nos edidit et racōꝫ dedit
in p̄fectam que tamen virtutibꝫ
p̄fici possꝫ. hec Sen̄. ep̄. xlviij.
Rursus et si virtuosus fieri coac
tionis opus essꝫ laudabile bo
nū fortassis non videret̄ Nul
lus em̄ laudabilis est in eo q̄
vitare neq̄t cum vellet Sed p̄
culdubio opa virtutū libē fiūt
nutuqꝫ spontaneo coassumunt̄
vt ponit didimus in episto. ad

alexandrū Nullū em̄ virtutis
est iniciū qd̄ mutari non possit
Nam ad bn̄ viuēdꝫ libero vtit̄
natura arbitrio. Sed plurimi
virtutes opmant̄ graues quia
bene viuere nolunt Sed queso
vt hij saltē doleant eo q̄ volun
tate carēt Si em̄ boni fieri cupe
rēt virtutibꝫ faciliter insisterēt
Nulla em̄ tam facilis res quin
difficilis sit quando inuite fit
vtinā ergo et hij libenti aīo bō
desiderarēt. vtinā saltē mala q̄
facere nequeunt non appeterēt
iuxta illud therencij poete in an
dria. Quando inq̄t non potes
facere quod vis. id velis quod
possis. itaqꝫ mala que cupis ex
plere si non vales. bona tunc fa
cias que pagere potes. Si aliq̄
dicunt ad plurima viciorū ope
ra se cogi qui si verū dicant stul
ti ergo reputandi sunt. Quia
teste tullio in libro de paradoxis
Soli sapienti conuenit vt nich
il faciat inuitus. nichil dolens.
nichil coactus. Unde Stoyci
dixerunt voluntatem solum ea
desiderare que rationabilia sunt
Unde et in solone sapiente vo
luntatem esse dixerunt. vt re
fert Tullius in tusculanis que
stionibus libro quarto. Si er
go in stultis est libido incitata
aut cupiditas effrenata non vo
luntas sed appetitus est. Quia
voluntas ratione dirigitur et
appetitus sensualitate decipitur

O vtinā qui mali sunt saltē bo
ni fieri cupiant. Nam magna
pars bonitatis est fieri velle bo-
num. vt inq̄t Sen̄. ad lucillū
ep̄. xxxiiij. Si enim dicas hoc
velle non posse audi tullū libro
de facto. Motus inq̄t volunta-
rius eam naturā ɔtinet in se vt
sit in nostra potestate. nobisq;
pareat. Nam omne honestū vo-
luntariū est. Non em̄ honestū
esse potest quod non est liberū.
inq̄t Sen̄. ep̄. lxvi. ad lucillum
Sed ꝓchdolor plures nec bene
agunt. ꝑmo nec emendari pe-
tūt. Verūtamen magna ꝑs ꝓfec
tus est velle ꝓficere. inq̄t Sen̄.
ep̄. lxxi. Nunq̄d ergo laudabi
le foret si que deo placēt homo
solum velit. Vnde Sen̄. ad lu.
ep̄. lxxiiij. Placeat homī quic
quid deo placet. Sed multis
hoc graue est nec de facili possꝫ
eoꝝ impietas reuocari quia teste
q̄ntiliano li. iiij. de oratoria in
stitucōe. Nichil facile ꝑsuadet̄
inuitis. Si quis eciam inuitus
quid agat laudē non ꝓmeretur
Vnde narrante valerio maxīo
li. ij. Si quis olim bona inui-
tus fundebat ꝓ republica: mai
or laus dabat̄ exigenti q̄ pre-
stanti. Ex inuito em̄ ope laudē
nullus reportat. Nec tamen hij
laude ꝑuant̄ q̄ bonū qd̄ cupiūt
facere neq̄unt. Vnde Ouidius
li. de ponto. Sponte sua ꝓbitas
officiumq; iuuat. Si desint vi
res tamē ē laudanda voluntas
Rursus et inter eos qui bene
agūt hij laudabiliores q̄ bona
faciunt amore q̄ timore. qui
eciā mala ꝑtermittunt caritate
q̄ dei formidine. Singulis ta-
men laus. licet nō equalis da
tur. de quibꝰ oracius in epistol̄
Oderūt peccare mali formidine
pene. Qui mali eciam peccata
q̄nq; dimittūt eo q̄ ipsa facere
non possunt. Vnd̄ maximianus
Amplecti mundꝰ quorundā vo-
ta laborāt. Sed votis obstat ver
bere trita caro. Nam nos a vi-
cijs mundanis sepe retardat.
Corpis anxietas dampna fla-
gella fames. De talibꝰ em̄ fatē
dū apparet q̄ pcca non deserūt
pocius em̄ a pccis deserunt̄. q̄ si
spōte desererēt nulla mutacōne
facta q̄tū ad labores eoꝝ eo pac
to mererent̄ quo demerent̄. Di
scat ergo sapiens virtutes acq̄
rere quas natura petit quibus
eciā totus ꝑficitur homo.

¶ Quomodo virtutes non
querunt mercedem tem-
poralem. C. iij.

Virtus non ita perficeret
si seruilem hominem
redderet aut si tempo-
ralis fructus mercedem dum
taxat conquestaret. Sunt igi-
tur propter se virtutes diligen
de sic tamen vt propter aliud
tantum non querantur. sed in-
creato bono solum referantur

Vnde Señ. li. i. de clemencia
Recte factoꝝ id est opm virtuo/
sorũ verus fructus in ipsis est.
nec vllum pciũ virtutũ dignũ
illis extra ipsas est q̃ de precio
creato accipiendũ est. Et idem
Señ. li. de beneficijs iiij. Sicũ
honestarũ precium in ipsis est
Vnde Plinius in ep̃. ad catu/
lũ. Magnitudo animi nichil ad
sustentacõem/ ꝗ oia ad sciencia
refert/ rectiq; facti non ex popu
li ꝗmone mercedẽ/ sed ex facto
petit. Illi ergo virtutes fortasꝗ
non hñt/ qui ex opibꝫ mercedẽ
tẽpalem expectant. Vnde tullius
in dyalogo ad hortẽciũ. Nulla
quidẽ virtus esse potest/ nisi gra
tuita. Nam et si mercede aliq̃
ad officiũ impellit. non virtus
sed fallax q̃dam mutatio ac si/
milatio virtutis. Vnde li. i. de
legibꝫ idem tullius. Idipsũ q̃;
iustissimum est/ iusticie mercẽ/
dẽ non q̃rere. Et Claudianus
in maiorem pducit. non empta fi
des nec pectora mercis alligat
Ipsa quidẽ; virtus pcium sibi
solaq; late fortune secura mitet
nec fastibꝫ vllis erigetur plau
su/ nec petit clarescẽ vulgo. Nõ
querit pcium vitam qui debet
amori. Gaudia puisi cumulãt
inopia dolores. Prochdolor igi
tur multorũ opa/ suspicõe non
carent/ qui bene agere secrete nõ
curant/ sed palam. ideo bonũ fa
ciunt/ vt laude fruantur pub/
lica. fortunãq; mundi pferunt/
virtuti. Vnde Ouidius li. de põ
to. Nunc tamen fortuna stat
caditq; fides. Nec facile repe/
ries multis in milibꝫ vnũ. Vir/
tutẽ precium qui putet esse sui
Ipse decor recti facti/ si premia
desint. Non mouet et gratis
penitet esse pbum. Nil nisi q̃
pdest carũ est menti variorum
Spem fructus auide nemo petẽ
dus erit. Et subdit. Spõte sua
pbitas officiũq; uuat. Mer/
cedeq; caret p se petẽda est. Ex
tetius vtus mconmutata bonis
Nunq̃d ergo detestabile est si
q̃s ea faciat q̃ virtuosa videnẽ/
Et ex desiderio pmij tempalis
opm suoꝝ fructũ pdat. Dolen
dũ ẽ enim q̃a nullus vtute oplec/
ti/ pmia si tollas. vt mq̃t Juue
nal li. iiij. Nichilominus tñ vir
tus debꝫ fortune pesse/ Nec est
appetẽda virtus vt fortune mu
nera succedant. Vnde tullius in
rethorica sua ij. Sola mq̃t vir/
tus in sua potestate est. omnia
q; ptter eam/ sub fortune sub/
iecta sunt domiacõe/ Nam diui
cie virtutis pdisseque sunt. Il
leq; liber estimandus est/ qui
nulli turpitudini seruit. Si er
go omnes hommes capiunt li/
beri fore/ aut virtutibꝫ abiectis
diuicias seruiles pferunt. Sic
enim agere maxia sapia est q̃a te
ste tul. li. de paradoxis. Omnis
sapiẽs liber. oiꝭ stultus ꝗnus

/ emendat liberatory /

Quid est libertas/potestas vi-
uendi vt velis. Quis autē vi-
uit vt vult/nisi qui recte viuit/
qui gaudet officio/q̄ nec legibꝰ
ꝓpter metū paret. sed sequitur
vt colit/qui nichil facit l' dicit
vel cogitat/nisi libenter ac libere
Soli ergo sapienti cōuenit vt
nil faciat inuitus vel dolēs vel
coactus cum ꝯuus sit obedien-
cia fracti atq; subiecti ⁊ subdit
Nūq̄d ille liber est cui mulier
imꝑat/cui leges imponit/p̄scri-
bit iubet/et vetat quid ei videt̄
Nec illi imꝑanti aliq̄d negare
potest/vel audet recusare Ergo
inquit tullius Istum nō solum
seruum/ꝯ eciā neq̄ssimū appel-
landum puto/licet amplissima
familia natus sit/omnis enim
animi humilitas ⁊ fracta timi-
ditas seruitus est. hec ille Que
igit̄ gloria restat amasijs ve-
neris/qui tunc maxiē famulāt̄
eciam fedissime cupidini/q̄ndo
eorū iudicio maxime gloriant̄
itaq; sensus eorum ita ebetatur
vt gloriam credant ignomi-
niam/et seruitutem principa-
tum/hij ergo suo met vicio mi-
seri sunt quia teste seneca eplā
lxxxvij. Nemo nisi suo vicio
miser est/Si ergo cupis liber fi-
eri/vicia euita/Nam liber et
gulosus esse non potes/inquit
marcialis coquus/Et subdit/
Contentus tua si potes esse to-
ga. liberius vtiq; rege viuere
potes. Vetantur igitur diui-
tes seculi huius qui se putant
liberos/et maxime subseruiūt
/non quidem deo et hominibus
sed nummis et pecudibus/suoꝝ
q; aratorum et familiarum cu-
ram gerunt tanta solicitudine
vt quietem perdant/Nec ta-
men sana sollicitudo reprobā-
da est/sed illa quam cupiditas
infert/que vtiq; hominem ser-
uilem facit. Vnde Seneca in
Thieste/ne sitis cupidi regnū
quo iacet loco. Regnum non
faciunt opes nō vestes tirie co-
lor non auro nitide trabes. Rex
est q̄d ambicio vulgiusq; fauor
non mouet qui est in toto po-
situs loco et omnia infra se vi-
det. Et Claudianus in maiori
Si metus. Si plura cupis si
docueris ira Seruicij pater iu-
gum tollerabilis iniquas inte-
rius leges. et sequitur tunc oīa
iure tenebis. Cum poteris rex
esse tui/Nam illi soli liberi sūt
/qui sub ipīs dominātur Quid
igitur hominibus prodest mo-
lestiarum causas aceruare. Hoc
enim faciunt q̄ delictorū occa-
siones laboribus querunt/nūc
feminarū imitādo collegia/nūc
pomparum assumendo vestigia
nūc honoꝝ cupiēdo enceīa/hec
eīn oīa ruinosa et labilia sunt
libertatē aufert̄ ⁊ crimīnū mor-
bos ampliāt seruitutēq; aggrauāt
et ab omī bono retardant penā

cernimus diuites eos fieri ad
bonum tepidiores/quo fiūt di-
tiores. Unde prosper in libro
epigramatum. Quid iuuat in
longum causas ꝓduceē morbi
Cur dubium expectat cras ho-
diēna salus. Scimus correctis
veniā nō esse negādā Sed nul
li nostrū est vltima. nota dies
libertas nulla est maior ve ptās
Quā seruire deo cui ſuit amor
absq; iugo posita ē ditiois ai-
ca voluntas Que viget affectu
non gemit imperio. Et Gan-
fredus in poetria noua liber est
a vicijs/qui non īseruit habun
dās Cui satis ē q̄d habet/pau-
per est qui plus cupit/Ecce igit̄
patet v̄tutē ſuilem nō esse/nec
m̄di sperare p̄mia/q̄ nō nisi bōis
deficiūt. Unde Ennodius semp
studijs merces resecat̄ hoēstis
Qui vult ēgo fieri lib̄ v̄tutū q̄
rat ornatū/mūdaīs abiectis/

¶ Quomodo virtus cōsistit
in medio. Capitulū iiij

Quoniam in medio cōsi-
stit v̄tus Effectus ēgo
v̄tutis ē mediū tenē/et
ad extema nō vergi/Unde oracius
in libro eplāꝝ v̄tus est mediū
vicioꝝ vtriq; redactum/q̄a sic
v̄tus recedit ab omnibo vicijs
Et Señ ad lucillū Ep̄. lxvi.
Omnis v̄tus in medio est. Illi
igitur virtuosi nō sunt/qui ex
trema querunt. Nam et bona
quidē faciūt sed nō bene. quia
qd̄ nimium est assumunt/nem
pe ieiunare bonum est. Sed ni-
mis ieiunare virtus nō ē/vir-
tus enim semper mediū querit/
Unde in ꝓv̄bijs sapientū dicit̄
/quod bonarū rerū nimia cōsue-
tudo passiua est/. Omne enim
nimiū v̄tit̄ in vitiū/Sed mira-
ris quō ī bōis possit esse nimie-
tas. Nam si nimietas fuerit iā
res bona nō est. Attende queso
quia res multe bone sunt ex fa-
ma et ex se. Sed fortassis in
te bone non sunt. eo q̄ a te be-
ne non fiunt. Quis enim for-
midat/penitenciam esse bonam
Si tamen indiscrete eam fece-
ris/inte bona non ē. itaq; pe-
nitencia ex se hominem perfi-
cit. Sed homo insipiēs ꝑeam
non semper ꝑficit̄. Sic enim
exp̄imur/q̄ ventus suauis nu-
trit ignem/Sed excessiuus ex
tinguit Unde Ouidius li. ij de
remedijs. Vento nutritur/vēto
ēstrīgit̄ ignis/Ignis leuis alit
/flammas grandior aura necat
Ea propter ipsemet Ouidius
li. ij. methamorph̄. ait. Int̄
vtrumq; medium si tenes/tu-
tissimus ibis Et Maximianus
Maior enim medijs gtacia re-
bus inest/Unde Ganfred̄. in poe-
tria noua. In omnibus ē vna
virtus seruare modum. Iux-
ta illud prouerbium commune/
Omnibus adde modum/mo-
dus est pulchēr̄ima virtus.

Sapiens igit virtutes acqrat
vt mediū ꝛ mod/in oībꝫ teneat
q̄a teste oratio in li. ꝯmo^m. Est
modus in rebꝫ/sūt certi deniqꝫ
fines. Quos vltra citra q̄qꝫ ne-
q̄unt ꝯsistē recta. Vnd Aristo.
p̄mo ethicoꝝ ostēdit ꝙ virtus
tollit sup̄fluū et tenꝫ medium
Itaqꝫ liberalitas est mediū int
auariciam et ꝓdigalitatē. Sed
fortassis an inter vicia aliquod
mediū sit. qd si fuerit v̄tus esse
putabit. Hic dices vtiqꝫ omne
pc̄cm foē extmū/licꝫ alteꝝ alto
sit extremius. virtus autē me-
diat. q̄a sicut pc̄cm vndiqꝫ re-
pudiat. Nam oīa cupe vicium
est. oīa indebite erogare: stulti
cia. Quid autē ꝯgruit tenē/et
q̄d licet largiter distribuere li
beralitas est. mediū igit sapiēs
in omībꝫ teneat. Vnde Home-
rus. Virtutē īmitte furori/et fu
rorē v̄tute erige. Verū q̄ pluri-
mi mediū tenē nesciūt. vnūqꝫ
viciū extremū vitare uolentes
in aliud incidunt. Nam pluri-
mos vidi tāta temeritate sup̄bos
vt ceteros asp̄nerēt. et rursus
de p̄hensi ꝓpria ymaginatione
ducti/ita se ꝓstituebāt vt poci-
us abiecti q̄ humiles viderent
eorūqꝫ inclinatio locū non ha-
bebat. Alios vidi furiosos vbi
tamē occasio non mouebat. Et
rursus beniuoli et taciturni vi-
debant vbi tamē rep̄hensionis
stimulus non aderat. De tali-
bus Oracius li. ꝯmo^m ait. Dū
stulti vitāt vicia in contrarium
currūt. Omnibꝫ hoc viciū est
cantoribꝫ inter amicos. Vt nū-
q̄ inducāt aīm/cantare rogati/
Et idē Oracius ī epistol. Alter
in obseq̄um/plus equo pronus/
Alter rixat/sepe de lana capr̄ia
Si ergo petis virtutes habere:
mediū queras. qd tenere pluri-
bus difficile est/signant q̄ndo
tristicie occurrūt. Vnde Aristo.
iiij. Ethicoꝝ. Mollicies est inq̄t
fugere laboriosa. difficilius est
tamen tristiciaꝫ sufferre/q̄ a de
lectationibꝫ abstinē. itaqꝫ dif-
ficilis est q̄ndoqꝫ inuencō medij
q̄ndo sic grauis ymminet anxie
tas. Reperibile tamen est mediū
si assit bona voluntas. Verū ꝙ
v̄tus ē c̄ta difficile. peccat aūt fa
cilimū est. nec mirū quia cadere
possunt qui sunt impotentes. re-
surgere autem neq̄unt. peccare
em̄ deficere et cadere est Vnde se
neca de naturalibꝫ q̄stionibus
libro vij. Difficilis inquit in-
uenta est virtus. dux ducem.
rectoremqꝫ desiderat/sed sn̄ ma-
gistro vicia discuntur. Vnd oui
dius de arte amandi libro se-
cundo. Et nulla nisi ardua vir-
tus. Et idem Ouidius libro de
ponto. Tendit in ardua virtus
Itaqꝫ virtus in arduis et neces
sarijs probatur/in quibus ho-
mo perficitur. Vnde Prosper
libro Epigramatum. Amplius

Amplius intendit spacijs ter//
rena voluptas. Angusto virtus
limite celsa petit. quia sicut vie
oblique sunt multe et via recta
est vna que petit celsa sicut di//
uina que via ad tenendꝫ diffi//
cilis est | nisi homo grācia dei ro
boret. quia teste priomo. nichil
est tam arduū qđ improbitas
non extorq̄at | virtutū igit̄ via
difficilis est scilicet recta atꝫ in
oībꝫ media |:.

¶ Quomodo mens natura//
liter respuit vicia C. v.

Si peccare ꝓhibitū non
esset | adhuc peccata hu
mane displicerēt menti
non corrupte | ꝑ que ipsa mens
lacerat̄ et ꝯcutit̄. Vnde q̄ntilia
nus de oratoria institucōne li.
viij. Nichil ē inq̄t tam occupa
tū. tam multiforme. tam varijs
effectibꝫ ꝯscisū atꝫ laceratū: sic
mala mens. Nam et cum insi//
diatur vt malum agat. labore
ꝯstringitur et cū sceleribꝫ intē//
dit | sollicitudīe penarūq; expec//
tacōe torq̄tur. O igitur peccare
si penosū est | nunc et in posterū
Cur mens humana tāto deside
rio studꝫ ea facere | quibꝫ anxia
tur | Reuera hec facit aīmus egē |
qui cupe nunq̄ desinit | vt ponit
tullius in tusculanis q̄onibꝫ li.
iij. Sed peccator dicit ꝙ occasi
one rerū peccat vt fortassꝫ quia
diuicie aīm eius alliciūt | Reuera
sic dicens friuole se excusat. Vñ

Sen̄. ad lucillū ep̄. xvij. Non
est inq̄t in rebꝫ viciū | sed in ip̄o
aīo. Et illud qđ paupertatē nob̄
g̃uē facit. diuicias eciā graues
facere pñt. q̄si di. ꝙ ab animo
ꝓcedit omne viciū vel tediū | Et
subdit. Quemadmodꝫ inq̄t nil
differt | vtꝝ egꝝ in lecto ligneo
aut aureo colloces |. quocumq;
enim transtuleris illū morbum
suum secū transfert. Sic nichil
refert | vtrū eger animus in di//
uicijs aut paupertate ponatur
| malum enim suum vbiq; illum
sequitur. Et idem epistola vi//
cesima septima. Si vis omnia
tibi subicere: | te subice rationi.
| multos em̄ reges | si te illa rexe//
rit. Et ab illa disces quemad//
modum et quid agere debes.
Hec ille. Fateatur igitur pecca//
tor | non a rebus peccatum suum
procedere | sed a corrupto animo
suo. qui animus de peccato in
peccatum cadit. in peccatis ta//
men nunq̄ requiescit. In sola
enim virtute quies est. Vnđ tul
lius libro tertio de natura deoꝝ
Versutos eos inquit appello | q̄
rum sceleriter mens versatur.
| cuiusmodi sunt peccatores quo
rū mens inq̄eta. O q̄ turpe spec
taculum | animus eger. vt poni//
tur in prouerbijs sapientum.
Et reuera spectaculum deforme
est | quando animus a quo vi//
res procedere habent | hominem
ipsum totum in ruinam ponūt

De tali animo seu mente loquitur Ouid. li. de tristibo. Omnia inqt puersas possunt corrumpere mentes. Sunt tamen illa suis omnia tuta locis. Tamq̃ diceret q̃ non a rebus sed ab aiō corrupto peccata deriuantur. O vtinā aīmus peccātis vtutes adamare disponēt. vt si peccator deum negligit. saltē se diligat siamq; pacē qrat. Attendat eū in peccatis pacē non haberi. Vnde psper in li. epigmatū. Fallaces inquit curis semp torquentur amaris. Et mala mens nunq̃ gaudia pacis habet. Et tibulli. li. ij. Sollicitat pectus facta nephanda rerū. Vnde Ouidius li primo sine titulo. Multa miser timeo q̃ feci multa pterue. Exempliq; metu terreor ipse mei. Orator eciā li. ij. O quantū per mania currit mens ignara boni. Et Persius. O curue in terris anime et celestiū manes. q̃ si dicq̃ anime curue sed male sūt manes et inanter celestis sedes pmittitur eis. Sapiens igitur peccata sua respuat. que mentē affligunt. et virtutibus mtendat. quibus prestantibus reqes hic datur. et eterna par procurātur. Vnde Valerius libro ipse. Quid inquit vicijs fedius. q̃d eciam dampnosius. quibus virtus atteritur. victorie languescunt. sopita gloria m mīamiaz conuertitur. animiq; pariter et corporis vires expugnant. Vnde Boecius de ofo. li. iiij. Qui virtute deposita homo esse desinit. cū in diuinā odicōez non possit. vertit in beluā sed bestiā. Cum igitur quilibet dicat se velle hominem fore. aut per delicta facit homo vt bestie opet. Nam et yo luxuriata in vaccam ouersa fingit ab ouidio li. i. methamorph. Abscedant igit vicia inimica virtuti. humaneq; oditioni. Se pius enim vicia vident amicari. sed obsūt ea que immerito omē damus. Nā sepe supbos honorabiles dicimus. iracundos aiosos. auaros prouidos. itaq; sub pelle vulpina peccata nos muadunt. Et quasi virtutes essent ita nobis suo apparatū applaudūt. Nam teste tullio in prima rethorica vnicuiq; virtuti vicū reperit vicinum sed apparatu. sed est reuera ottarium. Sic enim pro audacia famatur ptinacia. et pro religione superstitio. sed michilomnus virtuti vicium cōtrariat. licet apud vulgū q̃ vicio virtus capiat. Nec tamen virtutū conditio est vicia expellere. vicijs q̃z repellunt virtutes. Vnde lactancius li. de vo cultu. Nocto inqt si virtutes mseras. vicia sponte decedēt. Si vicia eximas. vtutes vltro subibunt. Sic eū bonoz maloz; ostituta ē natura. vt se sp expellāt. hoc tū pcōz expulsiōi maxīe obiciūt.

quia sicut plurimi peccata que
dā etiaz ꝗuia nō detestant. nā
suas libidines et crapulas dog
matizant. Verūtamen teste au
gustino iiij. de ci. dei. Illi mq̄t
phi qui veritati ꝓpius accesserūt
irā atqz libidinē vitiosas ani
mi ptes esse ɔfessi sūt. Cur igi
scelerati qui ex delictis non ve
rent. cur veritate audita non cō
uertunt. Obscurata est eīn mens
eoꝝ. veritatēqz si audiūt. tamē
lumē nō ɔcipiūt. Vñ Boecius
li. i. de ɔsolacōe. Nubibꝰ mq̄t
atris ɔdita nullū fūdē pñt syde
ta lumen. q̄si dicerz ꝙ quemad
modū nubes lumen non acci
piūt. sic mentes vicijs obscu
rate veritatis lumīe se non corri
gunt. O vtinā formidarēt hij
tempa mortis. vite casū. genituē
turpitudinē. Hijs eīn ɔsideratis
vir sapiens reuocabit animum
suū peccareqz timebit et virtu
tibꝰ intendet. Vnde ꝓsper in li
epigrāmatū. Scire volens in qua
sis rerū pte locandus. Discute
quid timeas. quid ve sit quod
amas. Nam cuncti gemīo na
scunt fomite motus. Respondēt
qz suis gemīa principijs. Que
verba nil aliud sonāt nisi ꝙ sa
piens disponē volens quid sit
facturus: respicere habet quid
amat. et quid timeat. Ex hijs
igitur duabus fomitibꝰ omne
opus emanat. opaqz suis iun
guntur principijs. quia qualis

fuerit timor vel amor tale opus
erit. Qui igit recte viuere cu
pit: timeat ⁊ amat quod amā
dum est et timendꝰ. Nam deus
est qui pre ceteris et timendus
piter et amandus est. timen
dus quia iudex. amandus vti
qz quia beneficiorum omnium
collator est ipse. qui p̄stitit ani
mū. vt ratione vtamur perfecta
O q̄ igitur vile. si pecudibꝰ assi
mulemur. si omni virtute carea
mus. Vnde tul. li. de paradoxis
Cum tibi deus. vel mater oīm
natura dederit animū. quo nichil
p̄stancius. nichil diuinius. tur
pe igitur si te ita ꝓsternas vt
nichil inter te et pecudē īteresse
putas. Et idem tullius in phi
lippica capitulo ij. Eo mq̄t quo
maior est vis animi. q̄ corporis
eo grauiora sunt mala. que ani
mo ɔcipiunt q̄ q̄ corpe ferunt.
Miser ē igit q̄ pccm ɔcipit. qd
facere nequit licz sit vtqz miser.
Sed vnde cecitas tanta. vt sit
homo ita euersus. vt eciam sue
creacōis non reminiscatur. seqz
racōalē ope non ostendat. hoc
enim facit dilectio ceca. Vnde
claudianus īmaiori. heu quā
cecus īest vciijs amor q̄ scelera
ꝓcreat et ꝓcreata cum fuerint
in maiora tandē conmutat. In
eptisqz desidrijs corpus ⁊ aīaz
pariter mortificat. Vnde seneca
ad lucillū ep. liij. In hijs q̄qz
morbis quibꝰ afficiunt animi

q̄to q̄s peius hz tāto minus sen
tit. Nam qd̄libz viciū suū p̄miū
eciā placitū auferre videtur. nā
auaricia pecuniā ꝓmittit. lux//
uria voluptatē. ambitio pōpam
Itaqz vicia peccatorē sua merce
de excecant vt tāgit idē sen̄ ep̄.
lxix. Hijs i² ꝑsuasiōibꝫ ꝯcludit̄
vicia fore deserenda. Vn̄ Amb.
in li. de thobia. Et ḡuius meri//
tū pene q̄ pena necare. In cruce
credꝫ minus q̄ meruisse crucē
Quid igit̄ dicturi sunt amato//
res seculi qui de peccatis puniri
non timēt. deū ipsos vidē for
tassz nō putāt. Vn̄ sen̄. li. de mo
ribꝫ. Nichil interest quo aīo fa
cias qd̄ viciosū est fecisse. Quin
ymmo et si deus atqz ꝓximus
malū non videret. minime tn̄
faciendꝫ essz. Vnde tul. li. iij. de
officijs. Certe inq̄t si oēs deos
hoīesqz celare possemus. nichil
tn̄ iniuste vel libidinose faciend̄
esset. q̄nymmo vir bonus non
solū non facere sed nec cogitare
quidē audebit qd̄ non audz p̄//
dicare. Ex quibꝫ patz vicijs spre
tis virtutibꝫ esse insudandꝫ vt
sana poscit natura :.

q° abstinendū a peccatis

¶ De honestate vite intus
et foris Caplm̄ vi.

Viri virtuosi interius bo
ni exteriusqz existere de
bent interius cum deus
videat. exterius vt ꝓximū in//
struant. Vnd̄ Sen̄. ad lucillum
ep̄. x. Sic viue cū homibꝫ tāq̄
deus videat. sic loq̄re cū deo tā
q̄ hoīes audiant. Et ep̄. xxix.
Multo īq̄t magis tibi expedit no
sce q̄lis tibi videaris q̄ q̄l alijs
Juxta illud Cathonis. Plus
alijs de te q̄ tu tibi credē noli
Illos igit̄ v̄tuosos esse dubita
mus q̄bꝫ bn̄ viuere tediū ē nisi
laudes ab hominibꝫ impendan
tur eis. Vtinam illud Senece
epistola xli. attenderent. Sac̄
inquit inter nos spiritus sedet.
malorū bonorūqz nostrorū ob//
seruator et custos. Hic ꝓut a no
bis tractatus est ita nos trac//
tat. Si enim bene egeris tibi
sufficiat consciencie tue testimo
nium quia non est bene agendꝫ
vt de te loquantur homines sz
vt ipse tecum loquaris. inquit
Seneca ad lucillum ep̄. lxxviij
Nempe miser es si consciencie
tue contempnis testimoniū Idē
epistola xliij Sed multi coram
hoībꝫ parēt ⁊ solitarij deū p̄ter
mittunt quia virtus in eis nō
est. Cum tamen Seneca vbi su
pra epistola lxxxiij. dicat. Sic
recte viuendꝫ tāq̄ in ꝯspectu ali
cuius viuamus. q̄d michi eīm ꝓ
dest ab hoīe aliq̄d esse secretū.
sufficit eīm q̄ deo nichil clausū
est. corā g° illo bn̄ agē sufficit.
q̄a corā illo cum agimus tunc
sumus corā iudice oīa c̄nēte vt
tāgit Boecius v. de ꝯsola. sed
plurimi famā pauci v̄ꝫ ꝯsciam
vēnt̄ vt habet̄ ex ꝓu. sapientū

Vñ tibul. li. i. Ne tibi celandi
spes sit peccare panti. Est deus
occultos q̃ vetat esse dolos. Vñ
Ouid. li. i. d ãte amãdi. Inno
cue viuite numẽ adest. Hec au
tẽ oĩa ideo adducta sunt quia
vir virtuosus gloriã ex ope nõ
q̃rit sed deũ petit in iudicẽ et se
ipsũ in testem non corã homĩbꝫ
sed corã deo qui testimonia no
uit. Erubescat igit̃ homo eciaꝫ
solitarius peccaẽ p̃sumens quia
et si deum non timeat saltẽ sue
ꝯsciencie testimonio erubescat
Vnde Señ. li. de moribꝫ. Nul
lũ peccatoꝝ tuoꝝ ꝯscius magis
timueris q̃ teipsũ. Aliũ eñ effu
gere potes te autẽ nunq̃. Sed
nunq̃d virtus de foris testimo
niũ petit ueneta testimonio nõ
eget. sed de foris in exemplum
testes si habuerit ꝓdest. Nam
sicut solis radius sparsus pluri
bus proficit rebꝫ. sic vita beata
videntibꝫ ꝓdest. Vñ Thẽncius
in adelphis. Inspicere inq̃t tã
quã in speculo vel in spectaculo
vitas hominũ iubeo. Et Señ.
ad lucillũ ep̃. vij. Cum hijs ver
sare qui te meliorem facturi sũt
Illos admitte quos tu potes fa
cere meliores. Optimũ quidẽ ẽ
maiorũ vestigia sequi si recte p̃
cesserit. Vnde Catho. Proxi
mus esto boĩs si potes optimus
esse. Nam teste Ouidio li. iij. de
ãte amandi. Tunc bene fortis
equus t̃serato carcere currit. Cũ
q̃s p̃tereat quosq; sequat̃ habꝫ
Nimiꝝ ergo si dominus in euã
gelio dicat. luceat lumen vr̃m
corã homĩbꝫ. Tunc eñ lumen
dicit̃ lucere cũ bonũ opus de fo
ris in exemplũ ostendit̃ ꝓꝓoq;
piculo cauere insistens instruit̃
Quamobrem tibullius. li. ij.
Felix quicũq; dolore alterius
didicit posse cauere suum Vnde
Ganfred. in poetria Sirenis
exemplar habe docearis ĩ illis
Casibꝫ in letis semp peiora ca
uere. nam syrenaꝝ cãtus letifi
cat sed submersio nauigãcium
seq̃t̃ frequẽter Quid est tamẽ
q̃ multi virtuosos se dicũt sed
nec exẽplũ exhibent nec ĩ cep
tis bonis cõtinuãt. hoc fortas
sis ideo est q̃a virtuosi nõ sũt
sed tales putantur

De bona cõsuetudiẽ C. vij.

Quod noua testa capit ĩ
ueterata sapit Qui igit̃
v̄tuosus esse appetit sa
piẽs ẽ. si iuuenis bñ agẽ dispoĩt
Pluribꝫ tñ viuẽ v̄tuose penale
est. Vicijs tamẽ cũ intẽdunt pe
ne subiacent quã exigat opus
v̄tuosũ. Cur igit̃ ꝯtigat nescio
nisi q̃a mala ꝯsuetudo vitaq; p̃
ua solita. aĩm retardat a bonis
cum gaithero in alexãdreydos
libro sexto. Consuetudo potens
est ꝫ natura fortior ẽ ipsa. itaq;
mala ꝯsuetudo allicit ꝫ nc̃cario
nõ vĩcit ñursus et si mala ꝯsue
tudo allicit supare põt fac vt tua

osuetudo bona fit Vñ Ennodius
Tempe inquit difficiles veni/
unt ad aratra iumenti. Tempa
lenta pati frena docent equi.
Ferreus assiduo osumit annu/
lus vsu. Nichil asuetudini ma
ius quod male fers: asuesce fe
res bene. Ex quibus verbis oclu/
ditur q̃ sicut equus p̃ asuefac/
cionem non renuit frenum. annu
lusq; ferreus ex frequenti vsu
osumitur. Sic et pamplius do
cilis homo osuetudine bona me
diante virtuosus efficit. Unde
Deñ. li. de moribus. Educatio et
disciplina mores facit et id sa/
pit quisq; quod didicit. Itaq;
ꝯ osuetudo exuuiat q̃ mala in
struxit. Et idem li. p̃mo de natu/
ralibus q̃stionibus. Quis inquit
non intelligat omnia osuetudi
ne vim suam p̃dere. Et ibidem li
iij. Quamdiu decurrit solita
magnitudine eorum osuetudo subi/
cit. Qui cupit igit virtuosus fi
ri osuetudine sibi q̃rat hone/
stam. Unde Aris. p̃mo methaph. Illud quidem ad quos asueti sumus
est magis aio applicabile. Unde
multi p̃pter asuefactionem audi/
endi apologos et fabulas aim
a veritate diuertunt. quia teste
tulio celso li. iij. si ex oim magi/
ster est vsus. Et Salustius in
iugurtino. Plura inquit sunt q̃
licet guia sint tamen ex osuetu
dine p̃ nichilo habent. Unde q̃a
plures peccandi consuetudinem
habent ideo peccata grauia non
videntur eis. Si tamen virtu/
tibus conformiter adhesissent
facilitate bene agendi et equa/
liter et peramplius inuenissent
Unde Tullius in philippica vi.
Omne malum nascens facile
opprimitur. inueteratum autem
plurimum fit robustius. Mala
igitur anteqũ vetera sint extir/
pari debent. quia consuetudinis
maxima vis est. inquit tullius in
tuscul. quibus li. iij. vbi de di/
uinacione similem sentenciam ponit
Vñ ipe tul. in oracione p̃ cornelio
ballo. Vsus inquit assiduus vim
rei deditus et igenium arte vin
cit. quoniam seuarum rex osuetudo
pessima est guissimum qa est im
periu osuetudis. Nam osuetudo
est altera natura. vt inquit aurelius
et oraci. in epl'is eandem tangit sinaz
Hec enim omia sapientes instru/
unt vt assuescat viuere sancte
prudenter loqui. Quia teste
Quintiliano. li. i. Consuetudo
est certissima loquendi magistra
Discat igit sapiens virtutibus
lucescere vt moribus et vita sibi
ceterisq; valeat p̃ficere. ad quod
faciendum prodest honesta so/
cietas. quia virtutum exempla docet
Unde Deñ. ep̃. vij. ad lucillum
sic inquit Transi cum socrate vi/
ue cum senone cum crisippo cum
possidonio hij tibi tradent huma/
norum diuinorumq; noticiam. hij tu/
debunt in ope expedient vt non tam

scias eloqui ⁊ ī oblectacōe au/
dienciū verba iactare ꝫ ⁊ ani/
mum indurare ⁊ adūsus minas
te erigere. Merito apl'us. ad
Corinth. vi. dicebat. nolo vos
esse socios demoīoꝝ/ id ē pcctoꝝ
qm̄ cum puerso pūteris iuxta
ꝓpham. Quicūqꝫ ergo in vir/
tutibꝫ pfici cupit/ bonos et pru/
dētes inseq̄t viros. vnd̄ amb.
li. ij. de offi. pulchra ē īq̄t socie
tas senioꝝ ⁊ adolescēciū/ alij te/
stimoīo alij solacō fiūt/ alij ma
gisteio/ alij delcācione ꝯuiuūt
Si quis em̄ hominem viciosū in
socium elegeit/ ipse cū illo pibit
Vn̄ ꝓuerb. xxij d². noli esse aī/
cus homini iracūdo/ neqꝫ ambu
les cū homine furioso/ ne discas
semitas eius. sup q̄ verbo. Greg
omel. ix. dixit Infirmi debent
declinare societatem prauorū
ne mala q̄ frequēter cōspiciunt
et corrigere non valēt/ eos am/
plius nō inficiāt/ et si de īfirmis
h° cauet/ pocius igit de sanis h°
accipi debet/ ne suam saītatē scꝫ
morum hoēstatem/ alieno exē/
plo perdant :.

¶ Quomodo vitāda est ma
la vita et mundi vanitas
Capitulū octauū

Vnum peccatū aliud tra
hit. vno quoqꝫ habito
homo nisi corrigatur in
abysso merget delictorū. Sed
seculi vanitas/ plurimū correc/
cionem impedit. Vnde Sen. ad
lucillū ep. lxix. Cogito mecum
q̄tus ad spectaculū lusorū fiat
ꝯcursus/ quanta sit ꝯtra bonas
artes sollicitudo. q̄ imbecilli ani
mi sunt/ quorū lacertos hume/
rosqꝫ miramur/ quia sicut vani
tas seculi peccata. ꝯsuetudinēqꝫ
peccandi generat. Vnd̄ idē Sen.
in ep. xlvi. vbi inquit. Causa
sublata est peccandi adhuc lo/
cum peccati metuimus ꝯsuetudi
nis causa/ Nam illicita amant
vt ponit idem Sen. in hercole
etheo. Et idem Sen. in agamē
none. Vis inquit ponere mores
seculū fuge/ per scelera em̄ tran/
sire tutū non est iter/ nec scelus
vnicū erit. Vnde Sen. li. v. de
beneficijs Dicitis o stoyci Om
nes stulti mali sūt/ et qui vnū
vicium habet ⁊ omnia. quod si
est. nonne vndiqꝫ humano ge
neri conuicium est/ nonne pub
lica querela est beneficia perisse
et paucissimos esse qui de bene
merentibus non mūcē pessime
mercantur Nescio inq̄t qui nō
ex phorū domo clamat/ Non ē
hospes ab hospite tutus. Non
socer a genero/ fratrum quoqꝫ
gracia rara est. Inmmet exitio
vir coniugis/ illa mariti/ benefi
cia in scelus versa sūt/ et sangui
ni eoꝝ nō ptit ꝓ quibꝫ sanguis
fundendus est. Hec ille. Ex q̄/
bus verbis concluditur ꝙ mun
dus totus in maligno positus ē/
omnisqꝫ virtus perijt/ et peccata

pſidet vniuerſe genti|nec gua
ex oſuetudine putant.|vt tagit
Saluſtius in gurgitino. Vnde
plantus in aulularia. paciencia
deſidie. acrimonia crudelitati
aſſignat|Sic euertimur omia
itaq; peccatis omnia ſeruiunt
Vnde Boecius li. iiij. de oſola.
Quantas rex lubrica verſat fo-
tuna vices. Et ſequ. Ac puerſa
reſident ſanctaq; calcant. latet
obſcuris odira vtus clara tene-
bris|Itaq; moribo ſactis pferuit
crimma|que non a rebus ſed a
malis pdeunt homibo. dicente
tullio li. de paradoxis. Non au
tē peccata rex euentu ſed vicijs
hoim. Vtinā autē attenderent
hoies quo pacto veteres ſubli-
mati ſut. nō em ſimilibo opibo
nās|Vñ Saluſtius in catilinario
Maiores mquit et pdeceſſores
plurima bona|magnos fecerut
que nob nulla ſut|Nam apud
eos fuit domi induſtria. foris
iuſticia. animus in oſolādo. in
munitas a delicto. libidis odiū
p hijs autē non hemus luxu-
riā atq; auariciam. Et ſubdit.
Omnia mqt vtutis pma am-
bitio poſſidz|et domi eſt volup-
tas. foris non iuſticie|ꝗ pcuie
ꝗuit|Nunqd igit illud ouidij
de triſtibo verificari potrſt. Alta
mqt labentur ab equore retro
Vnda dabit flamas et dabit
ignis aquas. Terra feret ſtel-
las celum ſcindetur aratro.

Nota

oia natue ꝓpoſcēs legibo ibut. o
mia iam fient: fieriq; poſſe nega
bam. Que verba ml aliud ſo-
nant miſi ꝙ mundus vijs ob-
liquis ambulat|et omnia lege
verſa fiunt. Vnde lucanus li-
bro quinto. Jtur in omne ne-
phas iuuat eſſe nocentes. Jde
ſacinus quod inquinat equat
Et Ouidius libro primo de ar
te amandi|Cura eſt ſui cuiq; vo-
luptas. Et idem libro de triſti-
bus|Nubila ſunt noſtris: tē-
pora noſtra malis. Et idem li-
bro primo methamorphoſios
Effodiuntur opes incitamenta
q; malorum. Jamq; nocet fer-
rum ferro nocencius aurū. Et
ſequitur. Filius ante patrē pa-
trios inquirit in annos. victa
iacet pietas. Et ſubdit. Quo
mare. quo tellus. quo repta q;
regia celi oposa laborat. et ſequ.
Gigm² exceſſus qa dū caro cla
mat. Eamq; ſpūs exaudit oſen
ſu culpe creat. Jndeq; creando
nephas caro fit ſpūs vpor. Dec
em grandis abuſo ē ſpiritū car
ni ſubici|qd tū pcm facit. Vitā-
da ſunt igit peccata|ne per ipſa
diſſipe² hō|tacōq; peat C. ix.

Quō mala ē peccādi optunitas

Plurim iō peccant|eo ꝙ
peccādi optunitatē hnt
Di aut peccate ipis pbi
be²|. a ſi male agēdi facilitatē n
iuciret|ſepius male age deſiſte
ret. Vñ pſper in li. epigmatum

Cum datur iniusto optata pec//
candi potestas. Vt mala mens
praua quod cupit efficiat. Ita
est magna dei qua multos sic
quoqz punit. Vt quibꝫ exultāt
criminibꝫ peant. Et sequitur
Nūqd erit morbi qd nō domi//
nabit illi. Cui supa auxilium
iam medicina negat. Quicūqz
igit filios aut familiares rectu
ri sunt/caueant ne optunitatem
peccādi exhibeāt. quia nephas
pmissum vile sit sepius. inquit
maximianus. Peccare eciam
non incipientibꝫ tanta ꝓhibicō
facienda est/ne prohibicōis oc//
casione malū cogitare incipiāt
quod prius factibile non per//
penderūt. Aut ne ꝓhibitione
aspera imminēte vetitū experiri
studeant Vñ Ouid. li. iij. fn titu
lo. Nitimur in vetitū/semper cu
pimusqz negata. Rursus alij
plures licenciam peccandi se
habere putant/eo ꝙ reprehen//
hensores non habent. Fortuna
enim eos sic sublimauit/vt qd
paupes iracūdia incitante faci
unt/id supba auctoritate presu//
munt. Vnde Salustius in cati
linario. Sepe inquit alia alijs
licencia est/quia magno p̄diti
imperio/que volunt agunt/Hoc
in eis supba crudelitas appella
tur/In fortuna tamen maxima
eciam peccandi minima licēcia
ē. Vñ tul. in philippica xiij. inqt
Id licere dicimus/quod legibꝫ
institutisqz maiorum ꝯceditur
Neqz em̄ qd quisqz potest: id ei
licet./aut nec si nemo obstat/
ꝓpterea pmittitur sic peccandi
licencia Nam ꝛ platonem dix
isse fertur. Illa inquit est veris
sima iusticia/que erga inferi//
ores seruatur. Nam trium//
phus innocencie est/non peccare
vbi licet posse. Inquantū ergo
plus potes/peccare desine./quia
scilicz peccandi potestas/legitti
mum opus non reddit. Vnde
Claudianus in maiori. Pro//
cliuior vsus in peiora dat: sua//
detqz licencia luxum. Non ti
bi quod possis:/sed quod fecisse
decebit. Et Prosper vbi supra
Qui se peccatis/gaudz feliciter
vti Infelix nimis est/ꝓsperitate
sua Plurimi tñ licēcie occasiōe
a peccatis se excusant. non ꝙ//
faciunt/ꝫ dicūt impune ea facē
posse/Nullum tamen vicium li
citam excusationem habet/tunc
enim peccatū non esset/Vnde in
ꝓuerbijs sapientū dicit. Om
ne peccatū est voluntarium. ob//
mitte igit excusationez/Nemo
inuitus peccat/tales em̄ malūt
sua vicia excusare/ꝙ effugere
vt ponit Seneca in declamatio
nibꝫ li. v./Alij vero mala faciūt
sperantes postremo excusari. de
quibus idem Seneca in edippo
Malorum inquit praua spes ē
Et Therencius in ethica. Si
q̄s post factā iniuriā se expurge

paꝝ michi prodest. Sepius tñ.
peccant aliqui/veniam obtinere
nõ diffidentes. Itaq; dicunt.
Quod peccare nunq̃ placuisset
Si remittẽdꝫ peccatũ nõ putas-
sent. Unde venia cuius amore a
delictis tenebant̃ desistere a cri
minibꝫ/apud eos videtur excu-
sacõem p̃bere. Contra quos lo-
quitur Ouidius libro de ponto
Ne factũ defendas tuũ/. mala
causa silẽda ẽ. Nichil nisi sol
licite sint tua verba p̃ces. Nec
tua si fletu scindantur verba
nocebit. Interdꝫ lacrime pon-
dera vocis habent. Que verba
nil aliud sonant/nisi ꝙ pecca-
tor pocius lacrimis/q̃ ex cusaci-
onibus intendẽ debet. suumq;
delictũ fateri. Unde marcilial̃
coquus. /Simpliciter patrat
vicium fortasse pusillũ. Quod
tegimus/magis credimus esse
nephas. Sed in hoc aliqui ꝑ-
eunt./quia qualitatem peccati
sui non cognoscunt. Curari igi-
tur non possunt. eo ꝙ incog-
nitum vulnus/medelam nõ ca-
pit. Unde maximianus/nõ intel-
lecti nõ ẽ curacõ morbi. Si q̃s
ergo peccatũ senciat fateat̃ ipsũ
excusacõnũq; deuia nõ querat
/Unde fulgẽcius li. iij. micolo-
giaꝝ. /Formidosa inq̃t suspicio
Semp excusandi suffragia q̃rit
Et subdit. Ingnorãciã iq̃t iu-
ris absoluat venia q̃ culpã scire
nõ ꝯsueuit. Et dicit ꝙ excusa-
cõ nulla est/nisi vbi ignorãcia
eciam inuincibilis habetur

¶ De cautela vitãdi et cog-
noscendi peccata Ca. x.

Multa sunt vicia q̃ vir-
tutis speciem habent/a
quibꝫ ergo cauere diffi
cile est/nisi quis caute attẽdat
Unde q̃ntilianus de oratoria in
stitucõe li. ij. Est inquit q̃dam
virtutum viciorumq; vicinitas
/qua temerarius pro forti et ef-
fusus seu ꝓdigus pro copioso
accipitur. Et Seneca ad lucil-
lum ep̃. xlv. Vicia inq̃t nobis
sub virtutũ nomine occurrunt
Nam temeritas sub titulo for-
titudinis latet. moderatio voca-
tur ignorancia/pro cauto timi-
dus accipit̃ In hijs ergo mag
no periculo erramus. Et idem
episto. q̃nquagesima. Omnia
inquit vicia ad modꝫ morbi in
aperto leuiora sunt/et tunc sunt
ꝑniciossima quando similata sa
nitate subcidunt. Quecũmq;
igit̃ agimus cum magna deli-
beracõe facienda sunt. oꝑibusq;
ꝯsilium q̃rendũ ꝯgruit/vt ma-
ture fiat opus. sicut tangit Sa
lustius in catilinario. Habuit
inquit catilina viros improbos
sub vmbrã virtutum. optimisq;
viris se vinctũ similabat. Nũ
q̃ inquit tale monstrũ in terris
vllũ fuisse puto. Et subdit. q̃s
em̃ clarioribꝫ viris quandoq;
iocũdior. q̃s turpioribꝫ ꝯiũctior

quis in effusione largior. Illud
quoq; in eo erat mirabile natu-
ra suā regere, et versare ad tem-
pus atq; huc et illuc torq̄re. fle-
re cum tristibꝰ. seuere cum re-
missis. cum luxuriosꝰ luxuriose
viuere. Hec ille. Que omīa de-
signant peccatores, et peccata se-
pius dissimilari, nec facie p̄ma
ꝯgnosci. Sepe etem̄ cum viris
optimis vinctus esse putabis, et
cum viciorū amatoribꝰ residebꝰ.
Inq̄rat ergo sapiens quid pec-
catū vt caueat. quis peccator vt
sibi se non ꝯiungat. qd̄ facie-
bat sydonius vt patz ī suo epi-
stolari li. iij. de quodā em̄ sic
dicebat. Et hic ip̄e loquax aut
dicax, ridiculus vel letus, arro-
gans aut ꝯstans, curiosus vel
p̄spicax. talia em̄ de eo q̄renda
sunt si non verbo saltē mente cū
quo viuere petis, quia timidus
se vocat qn̄doq; cautū, et sordi-
dus parcū. vt ex p̄uerbꝰ sapiē-
tū colligit. Nunq̄d em̄ sepulch-
ra deaurata sepius vidimus, in
quibus nil nisi putredo latet.
aspectu quidē polita sunt sed in-
tus sordida. Sic et vicia que-
dam honestatis speciem gerūt
et tamen ab omni lege atq; iu-
re recedunt, que non obstante
suo apparatū vitanda sunt. qm̄
teste ouidio primo de remediis
Et mala sūt vicina bonis errore
sub ipso. Pro vicio virtus vi-
cia sepe tulit. Vnde Iuuenal' li.
v. Fallit em̄ viciū species virtu-
tis et vmbra. Et ganfre. in poe-
tria. Fel modicū, totū mel ama-
ricat. vna macula totā faciem
diffamat. Quamq̄ igit̄ vicia
honesta videant̄, quia tamē in
se maculata sūt, merito aspnun-
tur. q̄nymmo et bona accipi nō
debent nisi fine bono accipiant̄.
Vnde lactancius libro de vero
cultu. Etiam ea que bona sunt
fines suos habent, quos si exces-
serint in vicia labunt̄. Nam cō-
stancia nisi pro virtute accepta
sit, obstinatio est, et fortitudo in
temeritatē ꝯuertit̄. His igitur
attētis crimīa sūt p̄cauenda, et
bona que fiūt iusto fine exequē-
da, alias em̄ vir efficiet̄ crimi-
nū amator. sicut de Iulio legi-
mus Vnd̄ tul. li. ij. de offi. In
iulio inq̄t cesar̄, tanta libido pec-
candi fuit, vt peccare ipsū delec-
taret eciā si causa non esset. Idē
eciā tullius ꝯtra catilinā absen-
tē dicebat. Iam inq̄t tecū sic lo-
quar licz absenti, vt odio p̄mo-
tus loq̄ videar. Neq; em̄ is es
vt aut pudor a turpitudīe, aut
metus a p̄iculo. aut ratio a fu-
rore reuocaret, ibi em̄ mala plu-
rima ꝯmemorat tullius ꝯtra ca-
tillinam que siue vera sint siue
non. faciliter tamen in pecca-
tis submergitur, qui peccare nō
veretur. Arbitror tamen tul-
lium in predictis satis ample
locutum fuisse et pocius forsan

vt salustio ꝓtradictoꝝ ꝓtradicere ꝯ vt veritatē modeste scribere ꝯ Et de salustio ꝓtra tullium idem opmor. Vnde salustius cōtra tullium. Homo leuissimus supplex. inimicus. ꝓmeliosus bonus patronus mercenarius cuius nulla pars corpis a turpitudie vacat. lingua vana manus rapacissime. gula immensa pedes fugaces. et que honeste nominari non possunt mhonestissima sūt siue cernunt. Non eim verbis parū adhereo. Sed ex predictis sit iste fructus. ꝯ vicia sepe virtutes apparent. et peccare qui assuescit. vicia vitare neqt. Nec tamen credas omia opa vicia esse. quia in se decipitur. quia vicia virtutes credit eciā deficit ille qui omnes malos iudicat actus. Vnde multi dicunt illud gāfredi in poetria noua. Est psens blanditor. absens detractor. amicus apparēs hostis tectus. possessor auarus exactor durus. predo guis. ambiciosus mstitor. Iraq; de bōnis et malis paria iudicia formāt qō minime faciēdo. ꝗ malū a bono discernendo. maloq; pmisso bonum eligendo. Plures sunt tū qbo sufficit. si boni ēdātur. boniq; fieri non curāt. tales eim sunt hommes nō re ꝗ noie vt ponit tullius li. primo de officijs. Non eim ambicōez p merce deqrunt. Sic de alexandro legimus ꝯ tribo insolencie gradibo. sua felicitas exultauit narrante valerio li. ix. Caueat igitur vnusquisq; ne opetur ei de quo Sidonius in suo epistolai li. iij Et hic mportunus petendi derogator. negati emulator. accepti callidus. reformandi q̄rulus. flagitati garrulus restituti venditor. pstiti. publicator occulti. inficiator soluti. sectator epulaꝝ de bene viuente. nullā bonā pferēs sentenciā. Sic auidus bibendi. auidior detrahendi. et hmōi que omnia pchydolor de multis verificantur.

Quomodo vitanda sunt peccata leuiora ne contingant grauiora. Capitulū vndecimum

Vicia quātumcumq; parua semina sunt maiorum. Vnde Ouidius ij. de remedijs. Parua necat morsu speciosum vipera thaurum. Acane non magno sepe tene' aper. Sic eciam vicia que parua videntur. frequenter homines ad interitū ducunt. multaq; parua peccata grande gignunt et nutriunt. Vnde Ouidius ibidē Collige de multis. grandis acer uus erit. Quo tua non possunt offendi pectora facto. Forsitan hoc alio iudice crimen erit. Grandia per multos glomerantur flumina riuos. Non eim atīdātq; pcta vialia minie pdeūt

Nam amanti deum omne pec-
catū pondus est Unde Ouidius
methamorph iij Nimiū ē qd
amantibo obstat. Et tullius ii.
p̄mo de officijs Que quidē par
ua videnē esse delicta si a mul
tis intelligi non possunt. Ons
vtiqz sunt declaranda quia pec
catū ꝓtumq̄ puum nocet. sig
nanter hijs quorum fragilis est
aīmus vitaqz lesa. Unde ouid.
ij. de remedijs. Infirmis causa
pusilla nocet. Et marcialis co-
quus. Simpliciter pateat vi-
cium fortasse pusillū. Quod te
gitē maius creditē esse nephas
vt alibi dictū est Quis tū dice
ret pcta q̄umqz vitari non pos
se. cum catho dicat. Nemo sine
crimine viuit. Sic dicendū q
omnia si vitare non possis saltē
sub spe venie eciam pui delicti
peccare non p̄sumas Si autem
ex lapsu leuit peccare te oūgat
tua eciā pdidisse merita ne cre-
das quia peccata que venialia
muncupantē sic obsūt q diuine
gracie munus gādiaqz merita
non tollūt Unde psper in libro
epigm. Non merita obscurat
grandia culpa leuis Illi igitur
laudabiles qui sū pcto viuunt
si qui sūt tales. nec tamē illau
dabiles quoz desideriū est pec
care nolle quibo multū pdest si
carnis subiciāt motus a quibo
lex membroz tota dissoluitē. qs
motus repmere difficilimū vi-
detē. nisi xpi amore mēti ꝓponat. Vnde
psper li. pallegato. Mens nul
los poterit carnis oppscere mo-
tus. Nisi fuerit xpi semp amo
re potens. Fideles igitē xpm m
exemplar accipiant. passionis
qz sue omemorent misteriū vt
caro mortificata fletibus vicijs
non germinet Nam facilius ē
viciorū inicia phibere q impe-
tū regē Unde Ouid. li. i. de reme
dijs. Terra mātē salutiferas her
bas eadēq; nocētes Nutrit et
vtice pria sepe rosa est. Vale
ꝓpositū est seuas extinguē fla-
mas Et subdit. Oppprime dum
noua sunt mala semina morbi
Nam mora dat vires teneras
mora percoquit vuas. Qui nō
est hodie cras minus aptus erit
Vidi q primum fuerat sanabi
le vulnus. Dilatum perlonge
dampnat ipse mora. Que ver-
ba nil aliud sonant nisi q abs-
qz dilatione motus carnis sunt
deprimendi cupiditatesqz subi-
ciende Vnde ex prouerb. sapientū
colligitur q fortior est puta-
dus qui cupiditates subicit q
qui hostes. Vt autem cupidita
tes subiciantur multum pdest
si oculus et auris a perceptiōe
mundanorum subtrahantē. Vnde
Seneca ad lucillū episto. lxix.
Qui mquit deponē vult desīd-
tia rex omniū quaz cupiditate
flagrauit. Et oculos et aures
ab hijs auertat. Nam cito

Nota

affectus q̃ãq; se vertit rebellat
Et idẽ seneca ep̃. ij. Proice m/
quit quecũq; cor tuũ dilaniant
que si aliter extrahi req̃rat. Cor
ipsũ cũ illis eleua. Juxta illud
ewãgelij. Si oculus tuus scã/
dalisat te erue eum et proice
abs te:

De Sinceritate vite an/
tiquorum Ca. xij.

Este seneca in tusculanis
questionibo li. v. Stoy
ci finẽ bonoꝝ esse sense/
runt ogruẽ nature/et cũ ea oueĩ
ent viuẽ. Nã teste apuleyo li.
de deo socratis. Nichil est deo
gracius et similius/q̃ vir ani/
mo perfectus et bonus/qui cete
ris antecellat. Vnde igitur testi
monijs deducitur veteres bonã
vitam collaudasse Nam teste
tullio in oracõe p̃ ligato. nichil
tã populare/q̃ bonitas. Et lac/
tancius in li. de falsa religione
Bene dicere quidẽ ad paucos
pertinet/bene autem viuere ad
omnes Nam qui male viuunt/
naturã offendunt/qui autẽ be/
ne viuunt/naturã cõgrue dõtãt
Vnde tullius li. de amicicia. Il/
los inquit bonos viros appellã
dos putemus/qui assequuntur
quã homines possunt naturam
optimam bene viuendi ducere
Et in tuscul. q̃stionibus li. iiij.
Amplissima inquit omnium ar
cium est bene viuendi disciplĩa
quã vita magis q̃ litteris q̃/
dam p̃scriti sunt. Ad hoc enim
natus est homo/vt in virtutibo
proficiat. Vnde Varro in suis
sentencijs. Viatores inquit nõ
essent/nisi vt eant:/sic et vita
non sine causa fit. sed vt in ea
aliquid p̃clarũ fiat/Et episto.
lxxvij ad lu. Vita mãt non est
imperfecta si honesta est. et oclu
dit q̃ tam longa vita est/q̃ lon
ga et diuturna sunt bona opa
Antiquos igitẽ nouimus virtu
tibo intendisse/viteq; honesta/
tem p̃commendasse. Horũ igitẽ
exemplo bene viuere p̃ristiani
discant/quibo ex iure maior ob
ligatio oritur/Nam teste Ora/
tio in sermonibo. Homo factus
est ad vnguẽ/q̃a sic vita eius p̃
sãsis legibus ciuium allata est
Dices fortassis te bene viuere
non posse/propter obloquaces
quibus mos est iustorum deri
dere simplicitatem. et deuotos
ypocritas nominare. cultumq;
dei in derisum pro viribus sub
uertere. Queso tamen vt ho/
rum loquacitas a bono animũ
tuũ non reuocet. quoꝝ friuola
eloquia stulta et irrita/nulloq;
pondere digna. Vnde Catho
Cum recte viuas/ne cures ver/
ba malorum. Arbitrij nostri
non est q̃ quisq; loquatur.
Proximus esto bonis/si non po
tes optimus esse. Quia teste
Oratio in carminibus. Nichil
est ab omni parte beatũ. Tutũ

est igit̃ ꝓximoꝝ exemplo edo-
ceri. Attendat igit̃ vir prudẽs
vt eius vita bona sit / et caueat
ne virtutes acq̃rere cesset. Vnd̃
Petrus de riga in biblia ver-
sificata. Te decet hic vt eas fe-
stinus currẽ gressus. Virtutũ sp̃
ad meliora celer. Vnde ouidio
teste li. iij. de ãte amãdi. Mag
nũ opus est mores ꝯposuisse bo
nos. Sed r̃ueta teste claudia.
in maioi. Inq̃nat egregios ad
iuncta sup̃bia mores. quia sic̃
plurimoꝝ vitã sup̃bia deducit
ad rumã. aut q̃a p̃sumpcõ impe
dit eos / ne deũ timeãt. aut q̃a
sua temeritate vite acerbitatẽ
attẽptant / quã manu tenẽ non
valent. Omnis em̃ virtus bona
oĩmq; virtutum opa licita sunt
sed nullus oĩa facere potest. Itẽ
Virgilius in bucoli. Fraxinus
in siluis pulcherrima pignus
mortis. Populus in fluuijs:
abies in montibꝰ altis. Et sub
dit. Non omĩa possumus oẽs
quia sicut nullus arbores omẽs
attingẽ vel secare potest. sic ne-
mo viator v̄tutes omnes potest
adipisci. sic tamẽ vt omĩa opa
magister exerceat. omnibꝰ tñ
v̄tutibꝰ põt illustrari. Sed q̃s die
bus hijs bñ viuẽ valebit. Nã
peccaẽ pudor non est / sed potius
viuere sancte / plurib̃ irrisio vi-
detur. delictoꝝ quoq; innumera-
bilia currũt exempla. quis igit̃
resistet / Reueta tunc bene agere

laus est / qñ virtutes deprimunt̃.
Nunq̃d laudat̃ certamen mi
litũ / dum hostes irruunt / Nun-
quid puluis in nocte candescit
et candele exigue suffragio do-
mus illustrat̃ grandis / que nul
lum in die p̃bent obsequium
Sic etenim tua lucebunt opera
si in tenebris huius temporis
fiant. si bonus / temporibus ma-
lis inueniaris. Iuxta illud mar
cialis coci. Temporibusq; ma-
lis / ausus es esse bonus. quod
laudabile est / vt quanto aspe-
rior est fortuna: / viuendiq;
norma difficilior. tanto quis
sit melior. bonitas vero in mori-
bus bonis consistit. de quibus
Seneca li. de q̃tuor virtutibus
Non sis inquit ãrogans. non
audax. admone libenter. re-
prehende pacienter. conten-
denti cede. cunctis esto benig-
nus et huiusmodi que Seneca
ibidem extensius docet. Vnde
idem ep̃. v. ad lucillũ inq̃t. Id
agamus / vt meliorẽ vitã seq̃m̃
q̃ vulgus. Et subdit. Tempe̅
vita inter bonos / et publicos / te
ste Aug°. Turpis inquit est
omnis ps vniuerso suo non cõ-
gruẽs. Nec tñ decꝫ virũ prudẽ-
tẽ quorumlibet moribus se con
formare. quot enim capita tot
sensus et gestus. Sufficit em̃
voluntati dei se sponte submit-
tere. Quis enim posset tot ho-
minum voluntatibus obedire.

Nam teste persio. Mille hoim
species et rerum discolor vsus.
Velle suum cuiq; ē/nec voto vi/
uit vno. Et sedulus li. i. Hic
loqui² inimis/ille tacet. Et hic
ambulat. hic stat. Alter amat
fletus/alter risus querit/Diu/
sisq; modis ps est wsania cunc
tis. Itaq; homini non eadē est
voluntas. Ipsis igi² alludere nō
oportet vt bene viuatur. Nuia
teste ouidio li. i. de arte amādi
Non eadē tellus parit omnia
vicibo illa. Conuenit hec oleis
hic bene farra virent Pectoribo
mores tot sūt. quot ī orbe figurē
Qui sapit in numeris moribo
aptus erit. Sed difficile est vt
quis omēs mores sapiat. Suf
ficit enim ad bonam moralitatē
virtutibo intendere. et pacis gra
ciam/cū pximis obseruare/ali
eneq; cōpati angustie: q pspe
ritati applaudere. Iuxt illud Oua
cij ī poetria. vt tudētibo arridēt
ita flētibo assint huāni vultus

¶ Explicit primus tractatus
secundi libri

¶ Incipit secūdus tractatus
scōi libri. Quō credendo
sit āticulis fidei eciā in lu
mine naturali C. i.

IN lumine naturali q/
dam articuloz eiu/
dēcia potest inuenirī
Ad cuius declaratōe;
primo videndo ē quid sit lumē
naturale. Et dicūt aliq/q ē vis
aīe/ꝓfiderata ꝑm latitudinē eoz
q ex puris naturalibo perpendi
possunt. Hoc autē lumē vocatur
intellectus agens/q se hz ad in/
telligibilia sicē lumē ad visibi/
lia/et ille intellectus agens nō
est intellectus intelligēs ꝗ cuius
officiū est spēs illustrare et intel
lectū actuare. Dez q aliq ponūt
q qdā est agens aīe inuatū et
ocreatū Sed credo melius si di
camus q est ipsamet aīa ꝓfide
rata/put est qdam lumē spiri
tuale/et put seipsaz actuat. Nā
si oculus esset in se luminosus/ex/
trinseco lumine non egeret/sed
mediante seipso visibilia vide/
ret/q tñ alia racōe diceretur ocu
lus/et alia racōe lumē vel lumi
nosus. sic suo modo de aīa ymā
ginabim²/sez q ipsa est lumen
/et cū hō potēcia intellectiua ꝑm
diūsos respectus. Dijs autē p/
termissis pbat pdicta ꝓposicō
signant q ad qtuor āticulos fi/
dei. Nā arguo sic Articuli trini
tatis. /creacōis. incarnacōis/q re
surrectiōis/in luīe naturali q ā/
modo perpēdun²/ergo q alij. g°
ꝓposicō va. /seqncia tenz. quia
isti sūt āticuli/de qbo minus vi
de². ꝗ aūs pba². primo de āticu/
lo trinitatis/Nam in luīe natu
rali ognoscitur ymago trini/
tatis/in tribus potencijs anime
/que sunt/vna essencia. igitur